

Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego

rok szkolny 2019/2020

I. Podstawa prawna

- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, (Dz.U. 2017 poz. 59).
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, (Dz.U. 2017 poz. 60).
- ✓ Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 199).
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, (Dz. U. z 2017 r., poz. 1647).
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r (Dz. U. poz.325). w sprawie doradztwa zawodowego na podstawie art. 26a. ust 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669 i 2245).

II. Założenia programu:

Doradztwo zawodowe jest realizowane w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych na zajęciach edukacyjnych prowadzonych zgodnie z przyjętymi programami wychowania przedszkolnego;

- w klasach I - VI oraz w klasach VII i VIII szkół podstawowych na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, na zajęciach z nauczycielem wychowawcą, w ramach wizyt zawodoznawczych, które mają na celu poznanie przez dzieci, uczniów i słuchaczy środowiska pracy w wybranych zawodach, organizowanych u pracodawców.

Szkolny program realizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego uwzględnia:

- a) tematykę działań, z uwzględnieniem treści programowych oraz oddziałów, których dotyczą te działania z uwzględnieniem odpowiednio potrzeb uczniów,
- b) metody i formy realizacji działań, z uwzględnieniem udziału rodziców w tych działaniach, w szczególności przez organizację spotkań z rodzicami,
- c) terminy realizacji działań,
- d) osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań.

III. Cel ogólny

- poznawanie własnych zasobów,
- zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy,

- kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji,
- stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji,
- systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na działania związane z realizacją doradztwa zawodowego;
- prowadzenie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego,
- wspieranie nauczycieli, w tym nauczycieli wychowawców w zakresie realizacji działań określonych w programie,
- koordynowanie działalności informacyjno-doradczej realizowanej przez szkołę, w tym gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych,
- współpraca z pracodawcami, placówkami, szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli lub instytucjami rynku pracy.

IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów zestawu – które jednocześnie wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej:

1. Poznanie siebie, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron, jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.

2. Świat zawodów i rynek pracy. m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonocnego poradnictwa kariery.

✓ **Cele szczegółowe z zakresu doradztwa zawodowego w oddziale przedszkolnym:**

W obszarach:

1. Poznanie siebie

Dziecko:

- określa, co lubi robić;
- podaje przykłady różnych zainteresowań;
- określa, co robi dobrze;
- podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Dziecko:

- odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i nazwy tych zawodów, które wzbudziły jego zainteresowanie, oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;

- wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których dziecko uczestniczy, takie jak wyjście na zakupy, koncert, pocztę;
- podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Dziecko:

- nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);
- nazywa czynności, których lubi się uczyć.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Dziecko:

- opowiada, kim chciałoby zostać;
- na miarę swoich możliwości planuje własne działania lub działania grupy rówieśniczej przez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;
- podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach, indywidualnie i w ramach działań grupy rówieśniczej.

✓ Cele szczegółowe dla klas I - III

W obszarach:

1. Poznanie siebie

Uczeń:

- opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
- podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
- opisuje, czym jest praca, i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;
- omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
 - planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
 - próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.
- ✓ **Cele szczegółowe (z zakresu doradztwa zawodowego dla klas IV–VI szkół podstawowych)**

W obszarach:

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

- określa własne zainteresowania i uzdolnienia oraz kompetencje;
- wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;
- podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość;
- prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia wobec innych osób z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady zawodów charakterystycznych dla poszczególnych grup, opisuje różne ścieżki ich uzyskiwania oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach;
- opisuje, czym jest praca i jakie ma znaczenie w życiu człowieka;
- podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe;
- posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- wskazuje różne sposoby zdobywania wiedzy, korzystając ze znanych mu przykładów, oraz omawia swój indywidualny sposób nauki;
- wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;
- samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- opowiada o swoich planach edukacyjno-zawodowych;
- planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio lub pośrednio z jego osobą.

- ✓ **Cele szczegółowe dla klasy VII**

W obszarach:

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

- określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe);
- dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, ocen innych osób oraz innych źródeł;
- rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;
- rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji;
- określa własną hierarchię wartości i potrzeb.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania;
- porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;
- wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy;
- wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową;
- dokonuje autoprezentacji.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- analizuje oferty szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznania własnych zasobów;
- charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej;
- określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;
- określa cele i plany edukacyjno-zawodowe, uwzględniając własne zasoby;
- identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy;
- planuje ścieżkę edukacyjno-zawodową, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów.

V. Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji podczas zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, podczas innych

działań doradczych realizowanych w szkole lub poza nią: spotkania z przedstawicielami zawodów, udział w wycieczkach zawodoznawczych w zakładach pracy, cykliczne spotkania z ekspertami po projekcji filmów w kinie Helios. Dzięki tym wizytom uczniowie mają możliwość bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami zawodów/specjalności, przez co stają się otwarci i zorientowani na rynek pracy i pracodawców oraz mogą odnieść wymagania danego zawodu do swoich potrzeb i możliwości. Dlatego też działania związane z doradztwem zawodowym będą realizowane przez całą kadrę pedagogiczną. W realizację programu orientacji zawodowej zostaną włączeni rodzice, przedstawiciele instytucji oświatowych zajmujących się doradztwem zawodowym (m.in. specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, jednostki samorządu terytorialnego - organ prowadzący szkołę, instytucje działające na rynku pracy - powiatowy urząd pracy, strefy ekonomiczne. Szczególną uwagę na tym etapie edukacyjnym należy zwrócić na współpracę z rodzicami w zakresie wspomagania ucznia w poznawaniu własnego potencjału i możliwości oraz kształtowania jego samodzielności i postawy proaktywnej. Osiągnięcie tego celu jest możliwe dzięki włączaniu rodziców w działania szkoły i angażowanie ich do różnych form działań doradczych, choćby. organizacji wizyt w zakładach pracy, spotkań z rodzicem opowiadającym o danym zawodzie. Zaangażowanie w tego typu działaniach dadzą rodzicom możliwość wykorzystania własnych doświadczeń i kompetencji zawodowych oraz stworzą okazję do osobistej satysfakcji.

VI. Realizatorzy działań WSDZ

WSDZ realizowany jest przez społeczność szkolną: uczniów, rodziców uczniów, dyrekcję, nauczycieli i wychowawców, specjalistów. Doradztwo zawodowe obejmuje spójne działania szkoły w zakresie pracy indywidualnej i grupowej z uczniami przy wsparciu i poradnictwie nauczycieli oraz zaangażowaniu rodziców. Działania mają charakter zaplanowany, systematyczny. Jest to zobowiązanie i wysiłek całej społeczności szkolnej, w której poszczególne grupy podejmują określone działania.

✓ Dyrektor:

odpowiada za organizację działań związanych z doradztwem zawodowym; współpracuje z doradcą zawodowym w celu realizacji WSDZ; wspiera kontakty pomiędzy uczestnikami procesu orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego w szkole a instytucjami zewnętrznymi; zapewnia warunki do realizowania w szkole zajęć orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego; organizuje w szkole wspomaganie realizacji działań z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego poprzez planowanie i przeprowadzanie działań mających na celu poprawę jakości pracy placówki w tym obszarze.

✓ Doradca zawodowy:

określa mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów; pomaga uczniom w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej; prowadzi zajęcia z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego oraz zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu; wspiera nauczycieli, wychowawców, specjalistów i rodziców w realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym; prowadzi doradztwo dla uczniów klas VII i VIII . systematycznie diagnozuje zapotrzebowanie uczniów, rodziców i nauczycieli na działania związane z doradztwem zawodowym; planuje, koordynuje, monitoruje i prowadzi ewaluację oraz promuje działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez szkołę we współpracy z wychowawcami, nauczycielami i

specjalistami; gromadzi, aktualizuje i udostępnia informacje edukacyjne i zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia; organizuje współpracę ze środowiskiem lokalnym podnoszącą efektywność prowadzonych działań związanych z doradztwem zawodowym; współpracuje z dyrektorem szkoły, realizując zadania związane z orientacją zawodową i doradztwem zawodowym;

✓ **Rodzice**

uczą dzieci od najmłodszych lat kluczowych umiejętności warunkujących efektywne funkcjonowanie w życiu (umiejętność nawiązywania kontaktów międzyludzkich, zdolność komunikowania się z otoczeniem, umiejętność pracy w zespole, zdolność podejmowania decyzji, umiejętność stawiania sobie celów i ich realizowania, zdolność rozwiązywania problemów, świadomość swoich możliwości i ograniczeń, umiejętności organizacyjne, zdolność wprowadzania innowacji, odporność na stres).

✓ **Pedagog , psycholog szkolny:**

diagnozuje potrzeby oraz możliwości uczniów, udziela indywidualnych porad i konsultacji w zakresie rozpoznawania mocnych stron oraz podejmowania decyzji edukacyjnych, w zależności od potrzeb i możliwości organizacyjnych prowadzi zajęcia rozwijające umiejętności emocjonalno - społeczne oraz na temat technik uczenia się, radzenia sobie ze stresem i autoprezentacji, kieruje uczniów do specjalistycznych placówek, bada losy absolwentów.

✓ **Pielęgniarka:**

współpracuje z doradcą zawodowym oraz nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym; udziela informacji o kwestiach zdrowotnych ważnych w kontekście zawodów wybieranych przez uczniów; organizuje dla uczniów spotkania dotyczące dbania o zdrowie i bezpieczeństwo oraz kształtowania właściwych nawyków – adekwatnych do zawodów wybieranych przez uczniów.

✓ **Wychowawcy**

wprowadzają podstawy treningu interpersonalnego, kierują , prowadzą zajęcia na temat poznawania siebie i o tematyce zawodowej, uczą sposobów organizacji pracy własnej, wyznaczania celów, organizują w swoich klasach spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, współpracują z doradcą zawodowym.

✓ **Nauczyciel przedmiotu**

niezależnie od treści jakie przekazuje podczas lekcji może realizować zadania doradztwa zawodowego, tj.:

- rozpoznawać zapotrzebowanie uczniów na informacje i pomoc w planowaniu drogi edukacyjno – zawodowej,
- udostępniać informacje edukacyjne i zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia, związane z dziedziną jaką się zajmuje,
- prowadzić grupowe zajęcia aktywizujące, przygotowujące uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej, rozwijające zainteresowania uczniów,

- wzbogacać warsztat swój pracy o nowoczesne środki przekazu informacji oraz udostępniać je osobom zainteresowanym,
- współpracować z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa przede wszystkim z doradcą zawodowym, pedagogiem szkolnym w celu tworzenia jednolitego frontu oddziaływań doradczych i wykorzystywania materiałów do prowadzenia zajęć,
- uświadamiać uczniom wagę poszczególnych przedmiotów w kształtowaniu umiejętności zawodowych,
- prezentować zawody związane z daną dziedziną i realizowanymi hasłami programu nauczania.

Na każdym przedmiocie nauczyciele realizują podstawę programową odnosząc się do doradztwa zawodowego.

✓ **Nauczyciele przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej**

- uczą wyszukiwania informacji na temat edukacji i zawodów za pomocą słowników, encyklopedii, komputera,
- wdrażają do podejmowania obowiązków i rzetelnego ich wypełniania,
- zapoznają z pojęciem pracy i wynagrodzenia pieniężnego oraz sytuacji ekonomicznej rodziny,
- przedstawiają znaczenie pracy w życiu człowieka, omawiają z dziećmi zawody ich najbliższych, prezentują charakterystykę pracy w różnych zawodach,
- rozwijają zainteresowania, zapoznają ze sposobami powstawania różnych przedmiotów,
- uczą podstawowych umiejętności technicznych.

✓ **Nauczyciele zajęć komputerowych/informatyki**

- prowadzą naukę poszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji dotyczących oferty edukacyjnej szkół ponadpodstawowych,
- wyjaśniają organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem,
- uczą komunikowania się z pomocą komputera i technologii informacyjnych,
- prezentują sposoby opracowywania tekstów, prezentacji multimedialnych oraz danych liczbowych w arkuszu kalkulacyjnym,
- wdrażają do pracy zespołowej w ramach projektu,
- pokazują sposoby wykorzystania technologii informacyjnych w różnych zawodach.

✓ **Nauczyciele języka polskiego**

- omawiają charakter pracy w różnych zawodach,
- uczą tworzenia wypowiedzi: pisanie życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego (dostosowywanie wypowiedzi do sytuacji),
- kształtują umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne,
- wdrażają do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników, encyklopedii,
- pokazują znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.

✓ **Nauczyciele matematyki**

- ✓ uczą zbierania, gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach,
- ✓ uczą odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach,
- ✓ kształtują umiejętność posługiwania się procentami,
- ✓ zapoznają z zawodami z dziedziny statystyki, księgowości i rachunkowości,

- ✓ uczyć planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza (wykonywanie obliczeń oraz dzielenia zadań na etapy).

- ✓ **Nauczyciele języków obcych**
 - zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności,
 - prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym,
 - uczyć tworzenia kilkuzdaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności (prezentacja siebie),
 - zachęcają do pracy zespołowej metodą projektu.

- ✓ **Nauczyciele geografii/przyrody/biologii/fizyki/chemii**
 - omawiają stan zdrowia i choroby człowieka nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach,
 - wykazują znaczenie odpoczynku w życiu człowieka, prawidłowych warunków nauki i pracy, zasad uczenia się,
 - wdrażają do planowania dnia i organizowania pracy własnej,
 - zapoznają z zawodami z dziedziny meteorologii, rolnictwa, biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, fizyki, chemii, geografii.

- ✓ **Nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie**
 - informują o siedzibach władz lokalnych uczniów oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania,
 - wyjaśniają demokratyczny charakter państwa,
 - charakteryzują pojęcie samorządności,
 - opisują zawody związane z polityką, dyplomacją,
 - przedstawiają zawód historyka,
 - zapoznają ze znaczeniem społecznego podziału pracy,
 - opisują grupy społeczne i ich role w społeczeństwie,
 - omawiają z uczniami problemy współczesnej Polski (m.in. bezrobocie),
 - zapoznają ze zjawiskiem emigracji politycznej i zarobkowej,
 - uczyć tworzenia drzewa genealogicznego,
 - omawiają z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś,
 - prezentują podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego.

- ✓ **Nauczyciele wychowania fizycznego** omawiając trening zdrowotny
 - pomagają opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym.

- ✓ **Nauczyciele wychowania do życia w rodzinie**
 - prowadzą lekcje na temat ról społecznych i modeli życia,
 - zapoznają ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny,
 - kształtują u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.

✓ **Nauczyciele muzyki**

- zapoznają uczniów z zawodami związanymi z muzyką,
- przekazują wiedzę o tworzeniu instrumentów,
- uczą gry na instrumentach.

✓ **Nauczyciele plastyki**

- zapoznają z zawodami z dziedziny kultury,
- uczą korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów.

✓ **Nauczyciele techniki**

- opisują funkcje urządzeń technicznych,
- omawiają kolejność działań technologicznych,
- omawiają organizację miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania,
- uczą posługiwania się narzędziami do obróbki ręcznej.

✓ **Nauczyciel bibliotekarz**

- prezentuje uczniom czasopisma związane z edukacją oraz literaturę z zakresu doradztwa zawodowego,
- włącza się w organizowane przez szkołę i instytucje zewnętrzne wydarzenia z zakresu doradztwa zawodowego.

✓ **Pielęgniarka**

- współpracuje z nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym,
- udziela informacji w kwestiach zdrowotnych ważnych w kontekście wyborów zawodowych dokonywanych przez uczniów,
- organizuje dla uczniów spotkania dotyczące dbania o zdrowie i bezpieczeństwo oraz kształtowania właściwych nawyków – adekwatnych do zawodów wybieranych przez uczniów.

VII. Formy i metody pracy

Formy adresowane do uczniów:

- zajęcia w oddziale przedszkolnym,
- zajęcia w klasach szkoły podstawowej,
- diagnoza i analiza potrzeb na podstawie obserwacji, wywiadów, ankiet, dokumentacji szkolnej,
- indywidualne konsultacje i porady związane z dalszą edukacją (również dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi),
- warsztaty grupowe - pozwalające na odkrywanie swoich zainteresowań, umiejętności i predyspozycji zawodowych, ukazujące potrzebę planowania własnej przyszłości zawodowej,

- zajęcia grupowe - nakierowane na rozwój umiejętności społecznych i interpersonalnych: komunikacji, współpracy, przezwyciężania stresu,
- zajęcia grupowe umożliwiające poznanie różnych zawodów i związanych z nimi wymagań,
- prezentacja filmów zawodoznawczych,
- realizowanie treści zawodoznawczych na lekcjach poszczególnych przedmiotów,
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów,
- wyjścia i wycieczki szkolne do zakładów pracy,
- udział w dniach otwartych oraz zapoznanie się z ofertą edukacyjną poszczególnych szkół,
- udział w konkursach z zakresu doradztwa zawodowego,
- działania Wolontariatu,
- działania Samorządu Uczniowskiego.

Formy adresowane do rodziców uczniów:

- indywidualne konsultacje i porady udzielane przez nauczycieli/specjalistów na terenie szkoły,
- kierowanie uczniów do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych,
- zachęcanie i włączanie rodziców w proces doradczy szkoły np. poprzez przedstawianie wykonywanych przez siebie zawodów,
- udostępnianie informacji edukacyjnych (prezentacja założeń pracy edukacyjnej na terenie szkoły na rzecz uczniów, informacji na temat zasad i terminów rekrutacji).

Formy adresowane do nauczycieli:

- udział w szkoleniach z zakresu doradztwa zawodowego,
- studia w zakresie doradztwa zawodowego,
- tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą,
- śledzenie losów absolwentów

Formy adresowane do środowiska lokalnego:

- spotkania z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych,
- spotkania z przedstawicielami lokalnych władz, firm i zakładów pracy,
- cykliczne spotkania z ekspertami w ramach udziału w projekcie „Kino na temat” organizowanym przez kino Helios,
- współpraca z instytucjami wspierającymi pracę szkoły.

Metody pracy doradczej:

- metody aktywizujące (burza mózgów, dyskusja, giełda pomysłów, mapy myślowe), wspólne pracowanie nad rozwiązaniem problemu, drama – krótkie scenki i inscenizacje, odgrywanie ról;
- metody audiowizualne – wykorzystanie Internetu jako narzędzi zdobywania informacji, programy i prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne,
- gry i zabawy rozwijające myślenie strategiczne,
- trening komunikacji i zachowań społecznych,
- mini - wykłady,
- pogadanki,

- debaty.

VIII. Narzędzia diagnostyczne.

- ✓ Labirynt zawodów- niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów.
- ✓ MłokoZZ -młodzieżowy kwestionariusz zainteresowań zawodowych, narzędzie służące do diagnozy i autodiagnozy zainteresowań zawodowych uczniów.
- ✓ Vademecum talentu- zintegrowana ocena predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów. Kompendium narzędzi ułatwiających gromadzenie i porządkowanie informacji związanych z rozwojem zawodowym ucznia oraz przygotowaniem planów jego kariery zawodowej i monitorowaniem ich realizacji.
- ✓ Talent Game - gra przygodowa, nazywana też Tajemnicami Aeropolis, których uczestnicy wędrują przez krainy reprezentujące różne grupy zawodowe. Celem gry jest pomoc w wyborze zawodu oraz obranie właściwego kierunku rozwoju.
- ✓ e-zamek - test predyspozycji zawodowych na bazie elektronicznego testu .

IX. Dostępne materiały edukacyjne on - line

Zasoby internetowe:

- ✓ <http://doradztwo.ore.edu.pl>
- ✓ <http://www.wybieramzawod.pl>
- ✓ www.klockikariery.ore.hm.pl/gru/10/grupa/10
- ✓ www.e-zamek.pl
- ✓ <http://www.labirynt-zawodow.progra.pl>
- ✓ <http://www.pociagdokariery.pl>
- ✓ <http://www.praca.gov.pl>
- ✓ <http://www.zawody.praca.net>
- ✓ <http://www.perspektywy.pl/portal/>

X. Ewaluacja

Ocena realizacji Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego powinna opierać się na stałym monitorowaniu i kontroli podjętych działań. Kontrola powinna być dokonywana w celu usprawnienia i ulepszania realizowanych zadań lub wytyczenia nowych form pracy.

Ewaluacja pozwoli także zaobserwować dynamikę procesu i rodzące się nowe potrzeby czy niezaplanowane rezultaty. Dzięki ewaluacji będzie można dokonywać aktualizacji działań doradczych, odkrywać aktualne potrzeby i oczekiwania, co pozwoli na długoterminowe planowanie działań.

Proponowane techniki analizy jakościowej programu to:

- ✓ analiza dokumentacji nauczyciela, wychowawcy (dzienniki – tematy zajęć),
- ✓ analiza dokumentacji pedagoga, psychologa szkolnego,
- ✓ analiza wytworów uczniów,
- ✓ ankiety dla uczniów ,
- ✓ ankiety dla rodziców,
- ✓ obserwacja poziomu zaangażowania i motywacji uczniów,
- ✓ wywiad z rodzicami uczniów.